

castell **LLOBI**

DESEMBRE-GENYER 1987

nº 5

Preu 100 ptes.

EQUIP DE REDACCIÓ. Biel Alomar, Jordi Alomar, Rafel Perelló, Miquel Perelló, Joan Vila.

COL·LABORACIONS. Miquel de Son Frontera, Joan Galma, Damià Perelló Fiol, Josep Riera, Escola.

FOTOGRAFIA. Miquel Castell, Joan Perelló.

ADMINISTRACIÓ I PUBLICITAT. Miquel Castell. Carrer Victoria, 8 Tfon. 52,21 78.

REDACCIÓ. Carrer Santa Margalida, 4.
Nº 5, DESEMBRE-GENER 1987.
300 exemplars.

IMPRES A 'APOSTOL I CIVILIZADOR'
Convent, 7 PETRA.

LA NOSTRA PORTADA

Sa Plaça, aquest element urbà tan important dins la nostra cultura.

L'àgora dels grecs.

Escalfats pel sol els

homes es seven damunt els bancs i xerren. Aquesta és

la idea que volem

reflectir amb la nostra

portada. És una composició

d'un dibuix d'En Pep Riere

amb una fotografia de la

nostra plaça de 'sa carretera'.

sumari

AL NOSTRE PARER.....	3
D'UN TEMPS, D'UN POBLE.....	4
ADÉU AL'AMO EN JOAN 'NOFRE'.....	5
A LA SALA	5
MOVIMENT DEMOGAFIC	6
DIA A DIA	7
TAPARERS EN FESTA	9
D. GUILLEM NIGORRA	12
ESCOLA	15
DIADA NACIONAL DE MALLORCA	16
PORCS, MATANCES I PORCADES (2).....	17
ECOLOGIA, UNA CIÈNCIA TAN INUTIL	19
SISTEMES D'ENTRENAMENT I RESISTÈNCIA (2)	20
ESPORTS.....	20
PREMSA FORANA	21
FILIGRANES	23
DARRERA PLANA	24

PRIMER PREMI CARROSSES BENEIDES DE SANT ANTONI 198

AL NOSTRE PAPER

Fa pocs dies hem començat un any nou que pels que feim CASTELL LLUBÍ té una gran importància, perquè suposa el primer aniversari de la nostra i de la vostra revista d'informació local. Precisament d'aniversaris volem parlar dins aquest encapçalament.

Si en qualque cosa ha estat assenyalat l'any passat, 1986, -a més de l'entrada de l'Estat Espanyol dins el Mercat Comú i a la vegada dins l'OTAN- ha estat per la llarga llista de commemoracions que s'han celebrades: des del centenari de The lady Liberty i la Coca-Cola, o dels fets tràgics del Primer de Maig fins al cinquantenari de la mort de Ramon Maria del Valle Inclán i de l'assassinat de Federico Garcia Lorca, passant també per la celebració dels 50 anys de l'inici de la Guerra Civil. Ben segur que aquest darrer aniversari ha estat el més "celebrat" pel que fa a estudis, reportatges o monografies dins els medis de comunicació tant a nivell nacional com a nivell local.

Però també a LLUBÍ, encara que totalment desapercbut per quasi bé la totalitat del poble, al llarg del 1986 hem passat un aniversari -a més dels 50 anys de l'escola de Tirasset i del club de futbol llubiner- molt assenyalat dins la nostra història com a poble: el desembre passat es compliren els 150 primers anys de LLUBÍ com a municipi amb entitat pròpia, deslligat tant a nivell polític com administratiu de Muro, al qual estavem fermats des dels primers anys de la nostra existència com a nucli de població.

Precisament així ens ho recorda l'únic document que fins ara hem pogut trobar a l'Arxiu Municipal, es tracta d'una comunicació de la Diputació Provincial on s'informa de la decisió presa al respecte i que pel seu interès creim necessari transcriure:

"A instancia de algunos vecinos de Llubí ha acordado esta Diputación Provincial se forme Ayuntamiento en aquel pueblo por tener el número de almas proveniente en la Constitución y en consecuencia dará V.S. las órdenes oportunas para que el domingo 11 del actual se celebren las elecciones parroquiales que presidirá uno de los alcaldes de ese Ayuntamiento, procediéndose en todo con arreglo a las Reales Ordenes que rigen en la matreria. Palma 12 de diciembre de 1836"

Poques coses sabem de la nostra història, però, oblidar lo poc que coneixem creim que és un greu atemptat contra la nostra identitat com a poble.

¿Tant costava als nostres responsables municipals aprofitar aquesta avinentesa de l'aniversari per a despertar dins el poble llubiner l'interès cap al descobriment del seu passat?

Ja hem sentit repetir massa vegades el tòpic de que "Llubí no té història", res més allunyat de la realitat, el que és vertaderament cert és que mai hi ha hagut dins el nostre poble intents per a incentivar aquesta recerca del nostre passat. Una vegada més les nostres autoritats han deixat passar una oportunitat fonamental, la celebració del 150 aniversari de la nostra independència com a poble, per a embarcar a tots els llubiners -i no als forans- dins una tasca tan important per a crear una vertadera consciència de poble com és la recerca de les nostres arrels.

D'UN TEMPS D'UN POBLE

Presentam avui dins la nostra secció "D'un temps d'un poble" una fotografia que ja és història i que sens cap dubte cridarà l'atenció a més d'un, sobre tot a aquells que encara foren a temps a veure aquesta imatge, situada fins a mitjans dels anys 60 a la nostra Ermita.

Es tractava d'una talla en fusta de Nostra Senyora dels Àngels feta el segle XVII i d'un alt valor artístic perquè era una de les poques verges-sagrari que es conservaven dins Mallorca.

Aquesta imatge va arribar a LLubí després d'una accidentada "peregrinació". Era originària del convent de Jesús -situat a les afores de Ciutat- a on va estar fins a l'any 1843 quan es va enderrocar dit convent debut a les mides desamortitzadores preses pel govern de l'època -Mendizabal-. Després d'això la imatge va ésser retirada a l'Església de E. Terreno de Palma, d'on el Pare Cladera -impulsor de la construcció de l'Ermita de LLubí- la va dur aquí cap a l'any 1896. Però la manca de conservació va fer que els corcs fessin la seva i determinassin la seva destrucció.

Ja hem dit que la peculiaritat principal d'aquesta imatge era el fet d'ésser una verge-sagrari, precisament en el seu interior s'hi va trobar un manuscrit que deia:

"Dia 11 de setembre de 1690 daurà mestre Gregori Alex Valentia Nostra Señora de los Angeles, factor P. Rafael Estrany d'Inca i ha acullid i portada dita figura en la casa del señor Comte de Formiguera per los ss. don Vicens i don Francisco Ferrer de S. Jordi per motiu d'haver derribat dit convent. Palma dia 15 d'abril de 1843".

**OLIVES ROSSELLÓ
; MOLT BONES!**

* Fabrica i oficines
Ctra. D'Inca a Arta Km.9
LLUBÍ (Mallorca)
Telèfon: (971) 522029, (971) 522211
Telex: 69734 CR-E

NOUPOU

distribuidors:

HNOS. PERELLO, S.A.

Carrer Cardenal Cisneros, 65 INCA
TEL. 503909

- pollestres
- trossetjot de pollastre
- gallines
- conills
- ous

ADÉU A L'AMO EN JOAN 'NOFRE'.

Als 91 anys s'en va anar l'amo En Joan 'Nofre'. Aquest home no tenia rival a l'hora de dir gloses. En sabia un caramull. Què dic un caramull?, una montanya. L'amo En Lluç 'Bergues', el seu amic de sempre, ho feia avinent quan algú li demanava que digués gloses: - 'Aquest me guanya a tot'.

Pocs dies abans de la seva mort, rendit dins el llit, encara s'esforçava per atravesar les espesses boires del temps i rescatar cançons d'un avenc que ja s'esbaldregava.

L'amo En Lluç va anar a veure el seu amic. Ambdós sabien que allò podria ésser la despedida definitiva. I l'amo En Joan, recordant l'adéu de dos grans glosadors d'aquesta terra, En Jaume 'Roses' d'Alaró i En Jordi 'Catiu' d'Inca, li va dir a l'amo En Lluç:

*Jaume Roses jo m'en vaig
a un altre lloc millor
perquè allà un glosador
diven si té més d'empatx.*

L'amo En Lluç 'Bergues' i l'amo En Joan 'Nofre' a la 'Festa de s'Ermita' de l'any passat.

I l'amo En Lluç, amb la veu trencada i els ulls humits, li va respondre:

*Jordi Catiu si te'n vas
a un altre lloc millor
pensa amb Déu Nostre Senyor
que és llarg es camí que fas.*

Descansi amb pau.

**A LA
SALA**

PLENARIS

Els dos darrers plenaris de l'any 1986 es celebraren els dies 27-XI a les 14'30 -extraordinari- i el 9-XII a les 14 hores -ordinari-. En aquest darrer no hi assistí cap membre de l'oposició.

Acords del plenari extraordinari

* Aprovació de la renovació del Padró d'habitants del 1986 que puja a 1982 persones.

* Aprovació de les comptes de cabdals del primer, segon i tercer trimestre del 1986, amb l'abstenció dels Nacionalistes de Llubí-PSM.

* Increment progressiu del preu de l'aigua: a partir del 1-I-87 serà de 20 Pts/m³ + 6% IVA, i a partir de l'1-I-88 24 pts/m³ + 6% IVA. El cobrament serà trimestral. L'oposició votà en contra de la dita resolució.

* Sol·licitar a la C.A. i al C.I.M. respectivament una subvenció de

2.163.941 pts. per a la realització de l'obra "Cercado y pavimentación aparcamiento polideportivo (3ª fase)". En aquest punt els Nacionalistes de Llubí-PSM votaren en contra al·legant que aquesta subvenció ja havia estat sol·licitada i concedida anteriorment.

Acords del plenari ordinari.

* Aprovar el pressupost de l'obra de "Reforma Casa Consistorial" per valor de 1.498.668 pts. i acceptar per dita obra una subvenció de la C.A. d'un milió de pessetes.

* Fixament de les noves retribucions bàsiques pels funcionaris de l'Ajuntament segons el R.D. 861/1986.

* S'aprovaren les bases que han de regir l'oposició a una plaça d'auxiliar de policia municipal. Una vegada surtin aquestes bases publicades al B.O.P. s'obrirà el plaç d'inscripció.

COMISSIONS DE GOVERN

S'han celebrades dues a les quals hi assistiren tots els integrants de dita comissió (3 U.M.-1 A.P.). Principals acords presos:

* Adjudicació definitiva a Joan Perelló Llull de l'obra " Reforma local para centro social 3ª edad" pel preu de 3.264.022. pts.

* Adjudicació definitiva a l'empresa "Riusech & hijos S.A." de les obres: "Pavimentación asfáltica camino 'Camp d'es pi' " per 2.766.000 pts. ; "Acondicionamiento de red agua potable y pavimentación asfáltica calle Bdo. de Riparia" per 8.370.000 pts. i "Bacheo general calles" per 1.445.000 pts.

* Adquisició de 48 contadors d'aigua potable per valor de 114.509 pts.

* Adquisició de 263 cadires i de 26 taules per a festes per valor de 388.416 pts, és la part proporcional que pertoca al nostre municipi, integrat dins la Mancomunidad del Pla de Mallorca.

* Repartir les següents subvencions:

- al fútbol: 100.000 pts.

- a la Comissió de Reis: 75.000 pts.

- a la Coral de Sant Feliu: 50.000 pts.

- a la Obreria de Sant Antoni: 50.000 pts.

* Aprovació de l'impost dels rebuts d'aigua i fums del 3er. trimestre que pugen a 1.134.318 pts. i 492.965 pts. respectivament; i del 4art. trimestre 312.725 pts. i 492.455 pts. respectivament.

* Queda prorrogat per 6 mesos el contracte amb l'empresa "Garayalde S.A." per la neteja de 'Ses Escoles' i edificis municipals, si bé el preu contractat s'ha incrementat amb un 10 %.

* Sol·licitar al C.I.M. el canvi de destí d'una subvenció concedida el gener de 1986 (2.068.500 pts.) per a la 3ª fase del poliesportiu ("Vallado del recinto") perquè ara es destini a la il·luminació del lloc.

* Destinar les 72.850 pts. presupostades pel 1986 per l'adquisició de llibres per la Biblioteca a l'adquisició del 12 primers volums de l'edició oficial de 'Jurisprudencia Constitucional (B.O.E.)' que costa 71.153 pts.

* Es desestima el recurs de reposició interposat per "Construcciones Isleñas S.A." contra l'acord de la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Llubí de desestimar la variació entre el preu cert i el contractat de l'obra 2ª fase poliesportiu municipal (pista poliesportiva)

* Adquisició d'unes "porterías de baloncesto" per valor de 191.965 pts.

RESUM DEL MOVIMENT DEMOGRAFIC DE L'ANY 1986.

POBLACIÓ TOTAL L'ANY 1985	2.032
NAIXAMENTS 1986	25 (12 H., 13 D.)
DEFUNCIONS 1986	26 (9 H., 17 D.)
MATRIMONIS 1986	13
CREIXEMENT VEGETATIU 1986	-1
POBLACIÓ 1986	2.031

* COMENTARI,

Enguany dins el nostre poble les variables demogràfiques han tingut un comportament força equilibrat. El dèficit és sols d'una persona.

Malgrat això, aquestes xifres no es poden considerar d'una forma taxativa perquè falta contabilitzar un altre element bàsic: els llubiners que han deixat el seu poble pels motius que sien (emigrants) o aquelles persones que s'han integrat dis la nostra comunitat (innigrants).

El que sí podem comunicar són els resultats del darrer padró municipal fet al llarg de l'any passat, d'ell s'en dedueix una població total de 1.982 llubiners, el que suposa una diferència de 49 persones entre les dades oficials i les de CASTELL-LLUBÍ, que sens dubte s'expliquen per la raó esmentada anteriorment,

MOVIMENT DEMOGRAFIC

(desde 27 nov. 1986-31 decem. 1986)

* DEFUNCIONS,

Sebastià Vila Ramis (n.1906) dia 13-XII-86,

Joan Oliver Serra (n.1899) dia 30-XII-86,

* MATRIMONIS,

Joan Llobera Cantallops de Sa Pobra amb Catalina Martorell Llompart de Llubí, A l'Església de Llubí dia 29-XI-86,

* NAIXAMENTS,

Francisca Pol Perelló filla d' Antoni Pol Pol de Sa Pobra i Martina Perelló Quetgles de Llubí, dia 30-XII-86,

DIA

SES PASSADES FESTES DE NADAL.

A DIA

Ja hem tornat passar unes altres festes de Nadal i de Cap d'Any. I com cada any hem tornat menjar torró, hem begut xampany -ara cava-, hem vist aquells familiars que feia un segle que no veiem i que tampoc tornarem veure fins que tornin aquestes festes tan 'familiars' l'any que ve, i, amb una paraula, hem quedats 'més contents que un pasco'. I noltros, com sempre 'amb so darrer tren' no hem volgut ésser manco, i encara que ja han passat Sant Antoni i Sant Sebastià tornarem 'sucra sa taronja' i fer-vos 'es corc de s'orella malalt'.

Com cada any l'Ajuntament va realitzar la seva particular il·luminació nadalenca que enguany va tenir una particularitat molt encomiable de no tallar cap arbre per morir-se de fred i de pena damunt 'sa plaça' davant la indiferència de tothom. De totes maneres noltros creiem que encara fa falta posar-hi molta imaginació a n'aquest assumpte. Dia 24 a vespre es celebraren les tradicionals 'matines' amb el cant apocalíptic de la sibil·la i l'anunci venturós del àngel. Després, a 'ses escoles' l'Associació d'Amics de la Tercera Edat va fer una gran xocolatada amb un ball ben vitenc i obsequis per a tothom qui ballas. La nit vella va tenir dues atraccions: d'una banda la festa de cap d'any que va

organitzar el grup d'animació 'Amics de Ca Na Munara' a la portassa de Can Fiolet amb música i ball pel jovent i d'altra les dotze campanades a damunt 'sa plaça de l'Esglesia' que enguany, gràcies a Déu, el rellotge del campanar es va dignar a tocar. Mentre tant els d'abaix menjant rem a la vela. És ben segur que aquest costum el degué inventar un golafre. I d'aquesta manera ensatarem l'any 1987 'de la nativitat de Nostro Senyor'. Ara ja només calia esperar els al·lots i algun 'grandolàs' que arribassin els Màgics d'Orient que, com sempre entren per Occident. I, també com cada any, no varen faltar i varen comparèixer precedits per carrosses, bengales i pagesets i pagesetes del nostre poble que anaren a donar-los la 'Benvinguda'. Naturalment el CASTELL LLUBI per bon al·lot va tenir el seu regal. Molts d'anys per tots.

SUBSTITUCIÓ DEL METGE PER UNA METGESA.

Aquestes passades festes de Nadal els qui han tengut la 'sort' d'haver d'anar a mostrar el costipat a n'el metge s'han trobat amb que no hi havia tal sino una metgesa, N' Apolònia Riera de Palma. La raó és ben sabuda i és que D.Manuel s'en va anar a passar les festes amb els seus a la seva terra. Ja el tornam tenir 'al pie del cañón'.

CAFE

ES RECLAM

Plaça Espoño, 1
Tel. 522112 (LLUBI)

BIBLIOPRUDÈNCIA CONSTITUCIONAL.

Algun mitjà de comunicació de Mallorca s'ha fet ressò de la compra per part del nostre consistori dels 12 primers toms de la 'JURISPRUDÈNCIA CONSTITUCIONAL ESPANOLA' (BOE). Sembla -ho haurem de comprovar quan estrenem Biblioteca Municipal- que aquesta remesa ve a enriquir els 1500 llibres infantils i juvenils donats pel Centre Coordinador de Biblioteques del CIM per bastir la futura biblioteca. Segurament que, si algun jurisprudencient eventualment passa per la nostra biblioteca li semblarà un tant estrany que volums tan greus figurin al costat de 'Doce mil leguas de viaje submarino' o 'Alí Baba y los cuarenta ladrones' o les divertides 'Rondaies Mallorquines' en perfecta harmonia. La idea no ha estat molt brillant però al manco ha estat 'prudent'.

UNA CANDIDATURA DEL PDP PER A LES PRÒXIMES MUNICIPALS?

L'olla política local ja torna a arrancar el bull. Sembla cosa certa que tant el PSM com UM es presentaran a les eleccions. Hi ha també alguns indicis que ho farà el PDP. El CASTELL LLUBÍ s'ha assabentat d'una 'visita relàmpago' de dos llubiners al darrer Congrés del PDP a Madrid. Més d'un estarà impacient per saber què els haurà dit N'Oscar.

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

UN LLIBRE SOBRE LA FIGURA I OBRA DE D. ANDREU LLABRES, PVRE.

El passat dia 20 de desembre es va presentar a Lloseta un llibre sobre la figura i obra d'un sacerdot llubiner: Andreu Llabrés que va morir l'any 1984 éssent ecònom d'aquell poble. El llibre es titula 'Andreu Llabrés Feliu, Pvre. (1941-1984). Semblança de un hombre íntegro' escrit per Antonio Santandreu Ripoll i prologat per Gabriel Janer Manila. El llibre com diu el títol fa un recull de la vida i especialment de l'obra a la que es va dedicar com a home i sacerdot. Una bona obra per recordar el seu exemple.

ELS AMICS DE LA TERCERA EDAT A LA SARSSUELA

L'Associació d'Amics de la 3ª Edat de Llubi, amb el patrocini del C.I.M., assistí el dissabte 20 de desembre a les 4 de l'horabaixa a una sessió de sarssuela al Teatre Principal de Ciutat. L'obra es titulava "Doña Francisquita".

SA GLOSA D'EN PERE-GIL

S'ESTATUA NUA DE FANG.

Tens es braços de gerreta
que no em poden abraçar
Jo et vull desencantar
dient-te aqueixa amoreta:

Voldria de sa meva sang
fer-te una transfusió,
que si no fossis de fang
series es meu amor.

Ja m'ho diu En Pep des Muls:
"Pere, sempre ets en es niguls".

Taparers en festa

*Com està composta
l'associació?*

Dins la nostra secció 'Fent feina pel poble' tenim avui als membres de l' 'Associació Escola de Música i Balls Mallorquins Taparers en Festa'; ens hem entrevistat amb ells per saber com desenvolupen les seves activitats i perquè ens contin un poc la seva història, els seus projectes i el seu funcionament.

Parlàrem amb En Tomàs Campaner, president; En Joan Planas, tresorer; Na Magdalena Perelló Galmés, secretària i En Toni Contestí, vocal de l'associació.

Un poc d'història,

A Llubí existia només l'Escola de Ball que per ballar empleaven una 'cassette' com també en les seves actuacions. Llavors pensaren en fer un grup de sonadors per poder tenir la nostra pròpia música. Ens posarem en contacte amb gent que sabia música com En Toni Contestí, l'amo En Sebastià 'Des Molí' i altres persones i una vegada d'acord començarem els assaigs i actuarem per primera vegada en públic a la festa dels caçadors a la plaça de Sa Carretera el 29 de juny de 1985. A n'aquesta actuació l'han seguida 18 actuacions més que amb el temps que duim és un bon nombre encara que aspirem a tenir cada vegada més

oportunitats d'actuar en públic.

L'associació es va legalitzar com a tal el gener de 1986. Per assemblea es va acordar donar-li el nom de 'Taparers en Festa'.

Les primeres persones que participaren a la formació del grup i a les que volem aprofitar per agrair-los-ho públicament foren: Antoni Contestí, Sebastià Perelló 'Des Molí', Joan Capó 'de Son Jordi', Bernat Suau 'de Costitx', Maria Perelló 'Majorala', Maria Perelló 'de Ses Planes', Bernat Perelló 'Peritona', Joan Alomar 'Sopa' i Jaume Estrany a més de tots els balladors que formaren l'agrupació completa i amb molt d'entusiasme per part de tots començarem a funcionar.

A L'associació hi formen part unes 160 persones, uns 140 alumnes més la Junta Directiva i la gent que feim feina per el grup. En quant al funcionament hi ha tres seccions que són:

Escola de Ball, que té com a funció l'ensenyament del ball de bot a totes les persones que en vulguin aprendre i el perfeccionament per a la gent que ja en sab i així anar sortint també nous balladors per formar part de l'agrupació.

Escola de Música que també pretén fomentar l'aprenentatge de fer sonar els instruments musicals en vistes a formar part del grup de sonadors. Pensam que per desconeixament o falta d'informació participa poca gent a una activitat tan interessant com és el tocar un instrument musical.

Finalment hi ha l'Agrupació que és la que actua i que està formada per sonadors i cantadors i el grup de ball.

Tenim un local que està destinat als assaigs dels grups i que aprofitam per oferir-lo a la gent del poble que hi vulgui fer qualsevol tipus de festa, tant si volen que noltros hi actuem com sense cap tipus de compromís. Això sí, com a associació de caire cultural que som, al nostre local no hi podran tenir lloc actes de caràcter polític.

Què teniu previst per fer aquest any nou?

Bé, dia 3, i a petició de la Comissió dels Reis, participarem a una ballada a Sa Plaça a on hi havia gran part dels nins del poble.

Dia 24 de gener organitzarem la segona festa de l'associació, com ja ferem l'any passat a n'el local de

l'Escola de Ball a n'el carrer del Desaigo. Hi hagué torrada de llengonissa, botifarró i lliom i bon vi per tothom. També hi va haver ball i festa a on lògicament hi actuà la nostra agrupació.

També hem fet gestions per anar prest al programa de 'Ràdio Balear' 'Mallorca canta i balla' que s'emet els diumenges. Si no hi ha res de nou hi farem una actuació amb el repertori que tenim ara.

Preparam també les actuacions de cara a l'estiu. Pensam anar a Menorca, Eivissa a la península fent intercanvis amb altres agrupacions, i si ens diven res per organitzar una ballada per les festes de Sant Feliu i ho tenim bé durem alguna d'aquestes agrupacions de fora que seria novedós i diferent a allò que fins ara s'ha fet.

Farem també una campanya publicitària, posant-nos amb contacte amb els pobles on encara no hem actuat i oferir-nos per actuar a 'Ses Festes'. Aprofitam també per dir que quan necessitam ajuda la millor que ens poden oferir és la dels contractes per fer actuacions que són la base principal i objectiu del nostre grup.

Amb quines associacions teniu contacte?

L'associació és ja coneguda. Encara que no hi ha cap federació de grups existeix el Centre de Cultura de Palma que quan hi ha cap tipus de problema ens ofereix l'ajuda necessària. També formam part de les 'Diades Culturals de l'Obra Social de la Caixa de Pensions'. Varem actuar a la processó de la Beata de Palma per iniciativa del Consell Insular de Mallorca i hem actuat dues vegades al Parc de la Mar. Estam inclosos dins el programa d'aquestes quatre entitats que ens han assegurat al menys una actuació a l'any.

Quin tipus de música i ball feis?

A dins la música popular cercam no estancar-nos dins el clàssic repertori de totes les associacions. Volem intentar cercar la verdadera música que es tocava abans. Creim que la música no era tan trista i lenta com es toca ara, sino que era més viva i alegre. Dins les nostre possibilitats miram d'investigar amb els vells.

El tipus de ball de bot nostre és de l'escola de N'Ensenyat de Palma, ja que quan es va començar el ball a

Llubi, precisament de la mà de l'Obra Cultural Balear que hi va haver a Llubi, la que ensenyava era Na Margalida Sabater que venia d'allà, i ara n'enseny a Paco 'Busquet' que és alumne de Na Margalida.

Tampoc no cercam el ball de composició i figures que fan altres grups, cercam un ball més informal que arribi a tota la gent i hi pugui arribar tothom.

I econòmicament com funcionau?

La principal font d'ingressos són les quotes dels alumnes que paguen 1000 pessetes els més petits i 2000 els més grans cada semestre. Si són un parell d'una mateixa família no tots paguen ja que arribaria a ésser una càrrega. Tampoc no paguen els membres que formen part de l'agrupació ja que ells amb el seu esforç aporten els doblers que cobra l'agrupació a les seves actuacions. Una altra font d'ingressos és el que cobra l'agrupació a les seves actuacions. Els ingressos que feim per la festa de l'agrupació que l'any passat foren mínims.

Com a principals despeses tenim les dels que ens ensenyen, i ajudam als desplaçaments de la gent que ve de fora. Tenim també despeses de arrendament i manteniment del nostre local i la principal que és la de compra i renovació dels equips musicals, que l'any passat ens va suposar una despesa de 400.000 pessetes. Malgrat tot l'any passat tancarem l'any amb un petit superàvit.

L'ensenyament, com ho feis?

Hi ha un professor que és en Paco 'Busquet' que ensenya a ballar, i que es serveix de gent de l'associació per ajudar-li ja que totsol no pot. A principi de curs va venir una professora de Sa Pobla, però,

MUSIC BARRIO

TRUO

JOAN I TONEU MARTORELL

Carrer Capián Castell, 9

Tel. 522038 LLUBI

per problemes de feina i també perquè li va costar molt integrar-se dins el grup ho deixarem anar.

Les classes de ball es donen el dimars i el divendres de vuit a nou pels qui comencen nous, de nou a deu pels qui ja en saben i de les deu a n'ament els assaigs de l'agrupació. També hi ha Na Margalida 'Des Forn' que els dissabtes n'ensenyava als allots petits, de onze a dotze pels qui comencen nous i de dotze a una pels qui ja en saben, totes les classes s'imparteixen al local de l'associació.

Les classes de música les dona En Toni Contestí els dissabtes de sis a set a ca seva ja que per ara el grup es petit. Aprofitam per dir que si algú es vol apuntar es pot dirigir a qualsevol membre de la directiva. De la qüestió musical s'en encarreguen els membres del grup 'Baladre' que està integrat dins la mateixa associació i amb el qual hi ha total harmonia posant sempre per davant els interessos de l'associació.

Quina va ésser la primera directiva?

La formaven En Tomàs Campaner com a president, En Toni Contestí com a secretari, En Joan Planes, tresorer i com a vocals Margalida Mariano, Esperança Perelló, Paco Rosselló, Sebastià Perelló, i En Bernat de Costitx. Com a aplicació dels estatuts i a l'assemblea general de fi de curs es va procedir a renovar els càrrecs i l'actual junta directiva està formada per Tomàs Campaner, president; Magdalena Perelló Galmés, secretària; Joan Planes, tresorer; Toni Contestí, vocal, cap de sonadors; Paco Rosselló, vocal, cap de l'Escola de Ball i de l'agrupació, Tomeu Martí, vocal dels sonadors, Maria Adrover, vocal dels balladors i Biel Llompart, vocal dels que han començat nous.

Teniu altre objectiu per ara?

Volem arribar a aconseguir que la gent es faci soci de l'escola i nosaltres com a associació poder oferir altres possibilitats: conferències, concerts, aprendre a ballar i sonar, fer excursions, o sia que la gent sentís l'associació com una cosa seva, on tots hi col·laborassin. Això però encara no sabem si ho posarem prest en funcionament.

I volem dir que l'associació compleix els fins que la motivaren que són l'ensenyament del ball i al mateix temps absorbir un poc el temps lliure dels joves del poble.

També volem agrair al Castell-Llubí l'atenció tenguda amb la nostra associació per donar-nos a conèixer i donar aquesta informació al poble.

Les vostres informacions que vulgueu publicar enviau-les a la nostra redacció o feis-les saber a qualsevol de nosaltres.

Plaça España, 1

AUTOCARS PEDRO J. CLADERA
(Autocars Ferrer)

CA'N PICAFORT (Hostal Marisco)
C. Residència s/n
Tfons. 52 70 31-52 71 31

SANTA MARGALIDA
Pza. General Franco, 36
Tfon 52 30 92

LÍNIA: LLUBÍ-PALMA.

HORARI D'HIVERN

(1 novembre al 30 abril)

*Dies laborables, días laborables,
Wochen Tag, Week Days.

Llubí-Inca-Palma: 8.20-9.30-14-30

Palma-Inca-Llubí: 9.30-13.30-18.30

Inca-Llubí: 10.00-14.00-19.00

*Diumenges i Festius, Domingos y
Festivos, Sonntags und Feiertags,
Sundays and Holidays.

Llubí-Inca-Palma: 8.20-18.30

Palma-Inca-Llubí: 9.30-20.00

Inca-Llubí: 10.00-20.30

*Serveis Mercat d'Inca (dijous)

Llubí-Inca: 8.20-9.30

Inca-Llubí: 13.00

Rafael Capó Llompart
LIMPIEZAS.

C. Capitán Castell, 27.
Tfon. 52 21 56.
LLUBÍ (MALLORCA)

D. GUILLEM

NIGORRA

D. Guillem Nigorra és una persona que no necessita presentar. Durant molts d'anys ha exercit la Medicina al nostre poble fins que en fa uns pocs es va retirar definitivament. Ara duu una vida tranquil·la. Molt sovint, si el temps és bò, el podem veure assegut a un balancí davant ca seva llegint el diari -una de les seves distraccions preferides- o fent tertulia a damunt 'sa plaça'.

ELS PRIMERS ANYS.

Vaig néixer a Son Servera l'any 1907. Ara n'he de fer 80. De Son Servera on mon pare era comandant de 'puesto' de sa Guàrdia Civil anarem a Sineu, de Sineu a Bunyola i de Bunyola a Santa Maria on mon pare s'hi va retirar a s'edat de 51 anys. Des de Santa Maria vaig anar a fer es batxiller a s'Institut Ramon Llull de Palma i després me vaig decidir per sa carrera de Medicina. I m'en vaig anar a Barcelona.

ESTUDIANT A BARCELONA.

L'any 1923 vaig començar sa carrera de Medicina a sa Universitat de Barcelona. Es tres primers anys de sa carrera vaig alternar ses classes de sa Facultat amb sa feina a una apotecaria a n'es carrer de Sant Pau a Barcelona a on també hi vivia. Es dematins anava a classe i es decapvespres feia feina amb so apotacari. A partir del tercer any de carrera vaig deixar aquella feina i vaig estar a una 'casa de huéspedes' amb altres mallorquins. Brem deu o onze que varem acabar. Ja no n'hi ha molts de vius...

S'ensenyament que vaig rebre va ésser eminentment pràctic. Record que durant tres anys vaig aprendre 'Patologia Mèdica' amb un professor que nomia Ferrer Soler-Vicenç, que va ésser un gran mestre. Era una espècia d'ermità perquè vivia per s'ensenyament. Duia sempre un coll de 'pajarita' i uns botins i un capell que pareixia que li havien tirat de damunt. Totes ses clases les mos va donar a devora es malalt, a s'Hospital Clínic.

Sí, vaig sentir parlar de Sa Setmana Tràgica a s'apotecari però quan jo hi era hi havia relativament calma. Una vegada a un cafè de davant sa nostra apotecaria un individu hi va entrar i va disparar damunt un altre. Aquest es va poder defensar i també li va disparar. Hi va haver dos morts. Però a part d'aquest incident no record res més.

UNA ALTRA VEGADA A MALLORCA.

Vaig acabar sa carrera l'any 30. Sa primera feina que vaig fer va ésser a un laboratori d'anàlisis per estar amb so metge Juaneda que era cirugià. En aquest temps a Palma hi havia dos metges que feien operacions que eren En Juaneda i En Ferrando. Però això va durar poc temps perquè poc temps després va morir En Juaneda i jo vaig abandonar es laboratori. Me vaig establir a Santa Maria fins que varen venir a cercar-me de Llubí.

A LLUBÍ.

Vaig arribar a Llubí dia 12 de juliol de 1931. Ara ferà 56 anys. A Llubí hi vaig trobar dos metges veis que eren es metge Barcia i es metge Fiol, i després de dos anys d'ésser-hi jo va venir En Miquel Sbert, es seu germà En Ramón i En Femenies.

Sa medicina en aquells moments era pràcticament nul·la. No teniem eines per fer sa feina. Podiem fer un bon diagnòstic i tot lo que vulguis però a s'hora de receptar te trobaves que només tenies catxets i quarades, i jo, que havia fet d'apotecari tres anys a Barcelona veia que allò no servia per res, a n'es malalt, al manco psicològicament li feia un cert efecte.

A n'aquell temps hi havia moltes de malalties infeccioses. Quan vaig venir cada any hi havia quatre, cinc o sis febres tifoïdes, -tifus-, epidèmies de Sarampió, -sa Rosa-, un any amb un dia vaig visitar a domicili cent tres infants. De grip no en parlem. També hi havia molts de tuberculosos. Ets infants s'infectaven molt fàcilment d'es bacil de Kock ja que es tuberculosos tossien sempre seguit i expulsaven bacil de Kock a voler. Gent jove de vint, vint i cinc i 30 anys morien de tuberculosi.

I quines eines teniem? Calç, injeccions de calç que no servien, per res.

Fins que va venir s'estreptomicina. Bé, abans de s'estreptomicina varen venir ses sulfamides. Record un cas d'una dona embarassada que patia d'una neumonia doble que ets seus familiars, per indicació meua, varen anar a cercar pastilles de sulfamida d'un francès que n'havia dutes per familiars seus a Mallorca. Abans va arribar sa penicilina i després s'estreptomicina per tractar es tuberculosos, i després ses hidràcides. Però tot això ho havíem d'anar a cercar com ara sa droga. Hi havia traficants que duïen penicilina de Nord-Amèrica o d'Anglaterra o d'allà on fos. I tot això s'havia de pagar car. Fins que va venir sa penicilina o un poc abans hi havia ja alguns preparats específics però lo que feiem més eren 'fórmules magistrals': infusions, xarops, ... i tot això ho feia s'apotecari. De totes maneres ja hi havia apotecaris que anaven vius i procuraven tenir medicines com sa penicilina.

Quan va morir es metge Barcia, s'Ajuntament va convocar unes oposicions per cubrir sa plaça. En aquells moments s'Ajuntament tenia autorització per cubrir sa plaça de tres maneres: o per antiguitat entre els que llavors se deien 'Médicos de Asistencia Pública Domiciliaria', o per concurs de mèrits o per oposicions. I se va fer per oposicions a Palma l'any 1934, naturalment davant un tribunal metge. Que jo sàpiga només hi ha hagut tres casos

d'oposicions fetes a Palma: sa d'Andratx, sa de Llubí i Felanitx que se varen fer a n'es mateix temps i sa d'Artà. L'any 1934 vaig guanyar sa titularitat de Llubí.

ASSISTÈNCIA MÈDICA A LLUBÍ.

Abans de que entres sa República hi havia llibertat perquè es metges poguessen establir-se allà on volguessen. Però això va dur que hi havia metges que casi casi se morien de fam. Quan va venir sa República, me pareix que va ésser a s'època d'En Lerroux, que varen fer 'partits tancats', és a dir, cada poble havia de decidir es metges que havia de menester i aquí varen decidir-se per dos metges. Perquè quan vaig venir a Llubí hi havia 2.912 habitants i aquí varen posar un metge titular i un metge lliure. En canvi a altres pobles més petits un metge tot sol perquè només n'hi cabia un. I aquí no podia venir altre metge. En canvi als pobles de més de 6000 habitants, com Muro, hi poden anar tots es metges que vulguin. Es 'tope' eren 6000 habitants.

Quan va començar es 'seguro' també va començar es mal nostre. Es 'seguro' és una gran cosa, això no ho discutim. Quan En Giron va fundar el SOE, 'Seguro Obligatorio de Enfermedad', varen

considerar que es metges havien d'ésser lliures per admetre es 'seguro' o no admetre-lo, i se varen trobar en que a molts de pobles, especialment a sa península, es metge no va voler fer es 'seguro' i sa gent va quedar desamparada. I per això va venir llavors sa disposició de que es metge titular 'es médico nato del seguro' i obligat a fer 'seguro' i ésser titular o no ésser titular i no fer 'seguro'. D'aquí ve que es metge titular tenia en aquell temps 650 cartilles com a mínim i ses que sobraven les donaven a n'es metge lliure, però només li donaven

ses d'es 'seguro' agrícola, ses altres eren d'es metge titular.

Aquí, jo consider que per estar ben servit es poble hi hauria d'haver dos metges. Però hem de considerar que avui no és com un temps. Noltros havíem de fer parts, fractures, sense rajos X, sutures de ferides... Ho havíem de fer tot. I ara es metge quan té un malalt greu l'envia a Son Dureta.

ANTICONCEPTIUS I AVORTAMENT.

Estic a favor d'ets anticonceptius però contra s'avortament. Tots ets sistemes per evitar s'embaràs trob que han d'estar justificats. Ara quan s'embaràs s'ha establert, en que hi ha hagut fecundació, fins aquí hem arribat. Molt bé que ses dones són lliures d'es seu cos però han de tenir en compte de que hi ha un ser viu, un innocent que no se pot defensar. Hi ha molts de metges que no hi estan conformes. Altres sí. Tothom té sa seva opinió.

UNA ANÈCDDOTA, PER ACABAR.

Una anècdota que me va atxocar va ésser una doneta vella que vivia a n'es carrer d'Es Sol. Ja tenia noranta i pico d'anys. No m'en record què nomia. Jeia a dins es llit. Jo anava a veure es malats fins que s'aixecaven. Cada dia i si en deixava cap es dematí hi anava es decapvespre,

exceptuant es casos més greus o en que no havia pogut establir encara un diagnòstic que hi anava es dematí i s'horabaixa. I a n'aquells vells o malalts crònics no hi anava cada dia, hi anava cada dos o tres dies. Però per ventura aquesta vegada vaig estar un poc més de lo que tocava i quan hi vaig tornar me va envergar aquesta:

Vós que cada dematí
vostros malats visitau
quan feis volta i me deixau
és senyal que no trobau
adob ni cura per mí.

Vaig quedar fred amb aquella sortida.

I això ha estat sa meva vida al.lots. Jo a Llubí sempre m'hi he trobat molt bé. Com tots es pobles té es seus defectes però hi ha una gent que quan tens una necessitat tothom corr.

CAFETERIA

Can Vicari

Av. Son Margel, S/N
Tel. 522143

TOT - NET

MERCAT DE TENIS

Juan Crespi, 13 - Local 4
Tel. 454898

LDS GERRIERS

Sta. Catalina de Sena - Local 10
Tel. 713874

ESCOLA

NÚMERO 4 DEL BUTLLETÍ INFORMATIU DEL C.P. DURAN-ESTRANY
'COMUNITAT ESCOLAR DE LLUBÍ'

En aquest número corresponent al mes de desembre hi destacam un article de Miquel Campaner titulat 'Cap a un projecte educatiu per a la nostra escola (II) on hi podem llegir: 'Si tots els integrants de la comunitat escolar (mestres, pares i alumnes) no unim el nostre esforç sense afà de protagonisme, sino amb les ganes de que l'escola vagi cada dia més endavant, complint cada un la tasca que ens pertoca segons el lloc a on estam, com a pare, com a alumne o com a mestre, no se podran aconseguir totalment els objectius que pretén aconseguir l'escola'.

A la secció 'Crònica de desembre' entre altres notícies sobre activitats extraescolars dels alumnes hi veim l'acampada dels alumnes de vuitè al puig Tomir, una sortida dels alumnes del Cicle Inicial i Mitjà visitant Palma, la Fira del Fang de Marratxi, l'aeroport i d'altres indrets interessants de la nostra illa; la campanya per aprendre a respectar la Natura amb el lema 'Els arbres també celebren Nadal'; els alumnes de 7è i 8è feren uns murals al·lusius al tema de la Pau, la NO-Violència, la fam, Nadal, etc.

A la plana d'esports 'Esport Escolar' hi ha informació sobre basquet, Futbol Sala i Cross.

Finalment hi destacam un fragment de la carta del Ministre d'Educació i Ciència, José Maria Maravall, dirigida als nins i joves amb ocasió del 'Dia de la Constitució'. Precisament els alumnes varen rebre un volum amb el text de la Constitució Espanyola proporcionat per l'Ajuntament.

«ELS ARBRES TAMBE CELEBREN NADAL»

PREMIS DEL CONCURS DE BETLEMS.

Com ja informàrem a l'anterior CASTELL-LLUBÍ, la comissió de Cultura de l'APA, amb el patrocini de l'Ajuntament, va organitzar per les festes de Nadal un concurs de Betlems. El concurs ha resultat exitós per quant hi ha hagut un gran nombre de participants, 39. Els guanyadors han estat:

- 1er. Mèrgalida Torrens Font.
- 2on. Miquel Cladera Ramis.
- 3er. Mèrgalida Bauçà Gelabert.

Tots els qui varen participar varen ésser obsequiats amb una calculadora.

(DIBUIX FET PER EN JOSEP BAUÇÀ)

Informació pels tràmits del canvi de nom

La traducció del nom és una gestió de cinc minuts per a tota la vida. És la primera feina, i la més senzilla, envers la recuperació nacional, ja que el nom és una parcel·la més de la nostra vida com a poble que cal recuperar: els noms de font és un llast que encara pesa en castellà en una immensa majoria de persones que parlen català.

Estam demanant que el nostre idioma s'escriui, que s'ensenyi, que es parli a la televisió, a la ràdio... al carrer; demanam que els noms dels nostres pobles siguin reconeguts oficialment i escrits en català. Però encara ens consta, com a ciutadans, el nom oficial en castellà i a tots els efectes.

Pensem que ja és hora de començar a canviar les coses, però començant per nosaltres mateixos: canviem-nos el nom castellà pel corresponent català, és a dir, pel nostre, per l'autèntic. Cal prendre la decisió i senzillament anar al jutjat i canviar-se el nom. És un tràmit gratuït, que no costa més que el temps necessari al funcionari d'anotar el canvi al Llibre de Registre: és a dir, en qüestió de cinc minuts, Juan, Dolores o Pablo ja són Joan, Dolors i Pau. Què us sembla? És un gest, però un gest necessari per a no continuar arrossegant la contradicció de tenir el nom en castellà i pronunciar-lo en la nostra llengua.

Unes persones han fet seva i seguit aquesta decisió. D'altres ja ho havien fet abans. D'altres, confiam que la prendran prest. Potser el millor moment és ara mateix, abans que ens fugi del pensament o ho deixem per a demà i aquest demà mai no arriba per simple deixadesa o oblit.

Igualment, també és l'hora de catalanitzar-vos el nom en l'empadronament, si encara l'hi teniu en castellà tot i que us consti en la nostra llengua al DNI. Només amb constància recuperarem la nostra identitat.

Per això incloem en aquest butlletí la fórmula per recuperar el nom. Les passes que heu de fer senzillament són:

- 1) Reompliu el formulari adjunt o copiau-lo.
- 2) Presentau-lo al Registre Civil on figureu inscrits. No oblideu d'acompanyar el DNI i, si voleu aprofitar la gestió, aportau també el Llibre de Família perquè hi facin constar la traducció; si no el portau, és convenient que demaneu al mateix temps un Certificat de Naixement on figurei ja la traducció, i a partir d'un d'aquests documents us podreu fer canviar el nom en tota la restant documentació que teneu (DNI, passaport, padró, etc.).

Suposam que coneixeu quin és el vostre nom català, però de totes les maneres us assenyalam que les equivalències entre els noms castellans i els corresponents catalans estan indicades en alguns bons diccionaris (com, per exemple, el *Català-Castellà-Castellà-Català*, de F. de B. Moll) i, no cal dir-ho, ens ho podeu consultar a l'Obra Cultural Balear directament, als telèfons 72 32 99, 72 59 37, 71 48 57 o 71 79 48.

JOSEP TUGORES FLORIT

**Taller de ferreteria i
fusteria metálica**

**Portes basculans i
practicables**

Carrer Cruz, 114 (LLUBI)

Tel. 520462 (SINEU)

BAR

SA PLAÇA

Plaça Generalísimo Franco, 6

Tel. 522048 (LLUBI)

MODEL DE SOL·LICITUD DE TRADUCCIÓ DEL NOM

El qui subscriu...
vul de...
domiciliat al carrer/plaça de... núm...
amb D.N.I. núm... manifesta la seva voluntat a h que es tra-
duesqui el seu nom propi, que actualment consta com...
pel seu...
que és nascut a... el dia... de...
de 19... al carrer/plaça de... núm...
de 19...
Signatura...

DIADA NACIONAL DE MALLORCA: "SÍ A LA LLENGUA".

Dia 31 de desembre de l'any 1229 entraven a la Ciutat de Mallorca les tropes del rei En Jaume I. Per commemorar aquest fet, cada any, el 31 de desembre es celebra la Diada Nacional de Mallorca que enguany va tenir el caire reivindicatiu en l'acte que es celebrà dia 30 al Teatre Municipal de Palma. Baix el lema "SÍ A LA LLENGUA" es pretengué reivindicar la nostra identitat lingüística enfront de les agressions de les que sovint n'és objecte (no aplicació a les Balears de la Llei de Normalització Lingüística, recent cop baix a la nostra llengua al País Valencià, etc.). L'acte va ésser organitzat per l'Obra Cultural Balear, el Bloc Nacionalista d'Estudiants, el Partit Socialista de Mallorca i la Crida a la Solidaritat. El CASTELL LLUBÍ juntament amb altres publicacions de la Premsa Forana es va adherir a l'acte.

Moment de l'inici de les 'Beneides'.

**CAIXA DE BALEARS
'SA NOSTRA'**

PORCS, MATANCES I PORCADES (2).
Miquel de Son Frontera.

* *Simbolisme cabalístic i cultures receloses al consum.*

El simbolisme que li donaven les cultures més antigues al porc va ésser el següent: la codícia, la brutor i els mals modes.

Les cultures més receloses en el consum de la carn varen ésser els àrabs ja que la religió els prohibia el consum ja abans d'En Mahoma i els jueus.

Molt s'ha espigolat damunt aquest tema i només s'ha arribat a la conclusió que aquestes prohibicions eren per motius higiènics i de les inclemències climatològiques per prevenir enfermetats. Inclús aquestes prohibicions agafaren el caràcter de normes sagrades en el cas del Corà i a l'Antic Testament.

La data més antiga ens diu que tal animal va ésser domesticat al segle VII a.C. poc temps després que les ovelles i les cabres.

3. Temps històrics.

Deixant les altres nacions a part, entrarem de ple dins la nostra, i en particular dins Mallorca.

Cap referència clara se té de les cultures primitives que habitaven a les nostres illes que ens puguin donar una conclusió acceptable si ja trobaren la raça arrelada o si es va introduir més tard.

Ara bé, a falta de proves ens guiarem per la lògica i el que és cert és que si els àrabs els estava prohibit el consum de tals animals el més probable és que no en tenguessin, per tant ja ens hem de referir als anys de després de la Conquesta.

L'ofici de porquer.

Des d'aquets temps l'ofici de porquer era tant per les grans com per les petites possessions molt necessari, encara que sempre va ésser una labor quasi humil·liant i realment mal pagada.

Cal dir que el porquer major quasi sempre anava acompanyat per un mosso.

Hem de destacar que dins el segle XIX el sou d'un porquer major era de 20 lliures i el del mosso de 8 a 10 lliures anuals més manteniment i hostatge.

Ja acabant dit segle es troben dades de què el porquer major podia dur una barquera, això és, juntament amb els porcs de la possessió hi manava un porc de la seva propietat.

TALLER MECANIC
JOAN ALOMAR
Reparacions en general
Venta de Mobylettes, Vespas
Derbi, Puch i bicicletes
Carrer Maria Perelló, S/N
Tel. 522288 LLUBÍ

**CARNISSERIA
CASTELL**
Plaça Generalísimo Franco, 5
Tel. 522069 LLUBÍ

Estadístiques globals.

Dins el segle XIX es troben estadístiques d'una xifra de 4 milions de porcs entre la Península i les Illes Balears.

4. Les matances, aquesta festa pagana.

Dins qualsevol família mallorquina ben nada era un gran aconeteixement fer matances. No en va, els nostres vells deien que unes matances per anar bé havien de durar dues setmanes, una per a preparar les coses i l'altra per col·locar-les.

Dins tal activitat tothom hi aportava el seu gra d'arena; les dones i homes vells s'encuidaven de les calderes, els bergantells feien les tallades i capolaven la carn. El matador trossejava l'animal i manava les feines; les dones de mitjana edat s'encuidaven de la butxa i d'omplir i els membres de la família que eren caçadors, com si fos un dogma, anaven a dur caça per l'olla perquè tot fos més gustós, i els al·lots petits paraven lloses per' caça menuda. L'endemà es feia un gran dinar que solia acabar en glosades, ball, fogueró i traca.

El caire pagà.

Una vegada mort el porc es solia tallar un bocí de coa, s'anava a cercar abatzer per fer un fogueró, es penjava la coa en secret a qualsevol despistat i es començava a ballar entorn del fogueró.

El simbolisme de l'abatzer era el següent: les espines eren lo espinosa que era la fam, cremant-les s'aniquilava aquest efecte, l'abatzer en sí mateix té la propietat de restrenyer i com que el dia de les matances hi havia abundància lo més natural era cremar aquest símbol, les voltes al foc amb la coa del porc penjada simbolitzaven la pregària perquè l'any de davant no faltàs un altre porc, i amb la idea que es reencarnàs en aquell bocí de coa, normalment es tirava dins el fogueró perquè es cremàs. L'element del foc simbolitzava la purificació dels altres elements abans dits.

bar rio

Arxiduc Lluís Salvador, 24
Tel. 75 50 49 PALMA.

AUTOCARS P. CARBONELL.

LÍNIA Palma-Esporles-Banyalbufar-Estallencs.

HORARIS D'HIVERN.

(del 16 setembre al 20 juny)

Estallencs-Palma: L. 8.10 D. 7.30 F. 17.30

Banyalbufar-Palma: L.8.30 D. 7.50 F. 17.50

Esporles-Palma: L. 7-7.55-9.10-14.45-18.40 D. 8.20-9.30-15-17.30

F. 8.30-18.30

Palma-Estallencs: L.16.30 D.15.30 D. 10

Palma-Banyalbufar:L. 16.30 D.15.30 D. 10

Palma-Esporles: 7.25-12-13.15-16.30-18.15-19.30

D. 9-13-15.30-19.30 F. 10-19.30.

(L=Laborables;D=Dissabtes;F=Diumenges i Festius)

TALLER MECANIC
GERMANS TORRENS
Reparacions en general
Planxa i pintura
Servici camió - grua
C/ José Antonio, 5 - Tel. 52237 LLUBI

REPARACIONS
GERMANS TORRENS
Gabriel Ramis
C/. Capitán Castell, 7
Tel. 52234 LLUBI

ECOLOGIA, UNA CIÈNCIA TAN INUTIL COM LA PRÒPIA EXISTÈNCIA DE L'HOME.

per Damià Perelló i Fiol.

Ja ho predigué un antic profeta: de cendra venim i cendra esdevindrem. I no tan sols noltros individualment, també el Sol, la Terra, el nostre Arxipèlag, continuació de la Serralada Bètica i per tant ambdós, temps enrera formaren el fons d'un gran golf, el golf de Tetis, i que en un futur, juntament amb tota la Mediterrània formarà una gran serralada quan col·lisionin Europa amb Africaper lo que també desapareixerà.

Sí, res és etern, tot comença i acaba i l'existència de l'home, que no habita més que un dels molts planetes de la galàxia de la Via Làctea, una entre les moltes que formen l'Univers, no és més que una quantitat de temps més que ridícula quan l'univers té 20 bilions d'anys. Hagués canviat res a l'univers si no hagués aparegut? No, seria gairebé tot igual car no som fruit de la Creació, no hi hagué un Diluvi. Provenim dels primats -que no són moneies, però germans d'elles-. Som fruit de l'Evolució de la vida, de la Naturalesa. Per això si noltros som insignificants també ho és la Naturalesa i per tant els seus sistemes (ecologia).

Explica Sant Mateu a una paràbola que un senyor, al anar-se'n de viatge deixà els talents als seus fills perquè en fessen d'ells profit. Quan passem comptes del legat de Déu als homes pot ser per alguns molt castigós. Pensem al nostre país amb el poble de Riaño que en lloc de vall es convertirà en pantà, i amb els habitants del costat del Rin que en lloc d'un riu amb fèrtils planes serà un garbuix de tòxiques fàbriques, estèril i verinós pels peixos. I també noltros que aviat serem un bloc de

cases i canteres quan ja hi hagi l'Albufera sense els seus petits pobladors, Formentor urbanitzat, el túnel de Soller, el gran port esportiu de la colònia de Sant Jordi i així una llarga llista. Pot ser que al llarg dels anys podrem gaudir d'una central nuclear i fins i tot d'una fuga de radioactivitat com la de Txernòbyl. Així ja serem un poble ben desenvolupat equiparable a l'URSS, USA, Alemanya, Suïsa, sols ens mancarà un riu per enverinar-lo.

Què és un ecologista? Al cervell de molts ja hi ha; una persona generalment amb barba, que és comunista, que du 'vaqueros' i una camiseta on hi ha escrit 'Nuclears No, Gràcies', etc i que s'oposa al progrés tecnològic fruit de la capacitat mental de l'home. No, aquest pot ser un folklorista.

Un ecologista és aquell que està a favor del progrés de manera que no es destrueixi la cadena ecològica que hi ha, és aquell que creu que els interessos comunitaris -tenir l'aire i la mar neta, etc.- són més importants que els interessos individuals. És molt còmode i econòmic tirar les porqueries a n'el pont d'Es Torrent de Vinagrella, o del

cementiri, l'abocament de les clavagueres a la mar, etc. Un ecologista és aquell que li agradaria que els seus nets puguin beure aigua de la mar quan aprenen a nedar sense el risc d'agafar el tifus. Que sàpiguem que és un tord, una llebre, un ropit,...no per làmines sino vegent-los volar. Pot ser que els ulls de bou i balenes ja no hi siguem a temps.

La Naturalesa per ella mateixa també s'ha autoatemptat ecològicament. Pensem amb la recent emanació de gasos tòxics d'un volcà africà, l'explosió del volcà Sta. Elena als EEUU que arrasà una gran extensió de bosc -arbres i fauna-, la gran extinció al 'Pernià' -fa 300 milions d'anys- o del 'Cretaci Superior' on es varen extingir gairebé tots els Grans Rèptils, les glaciacions...

Tanmateix la Natura 'es cura' i torna funcionar ben bé sense 'trilobits', Grans Rèptils, sense Mamuts i en un futur sense noltros que no som ni de molt la gran 'vedette' de la història de la vida. Els Grans Rèptils -Dinosauris, Tyransauris,...-seguien sobre la terra molts de milions d'anys, noltros únicament cinc, exagerant fins i tot un poc. Però no ens preocupem, la terra seguirà rodant molt de temps i el Sol escalfant-la, amb o sense noltros.

RESTAURANT

SA TAPARERA

Carrer D.Fleming, 7
LLUBI

SISTEMES D'ENTRENAMENT:

RESISTENCIA (II)

Avui parlarem de la Resistència Anaeròbica o Muscular (R.M.) que és aquella que permet aguantar durant el màxim temps la manca d'oxigen debut a l'alt ritme de treball. La duració de l'esforç és menor que en la R.O., així per exemple la R.M. es produeix a carreres de 100, 400, 800, 1500 i fins a 5000 metres pels esportistes d'èlit.

Com més intens és l'esforç anaeròbic, més alta és la quantitat d'oxigen per a les necessàries combustions, però l'abastimen d'oxigen per la sang és limitat, lo mateix que la seva absorció pels teixits. Davant aquesta situació l'organisme ha de seguir treballant i rendint, però en meyns oxigen que el que vertaderament necessita.

En conseqüència a l teixit muscular es formen àcids que dificulten el moviment i el rendiment, el més important és el làctic.

Si l'esforç és molt intens o que duri molt de temps o les dues coses a la vegada arriba un moment que hi ha una total inhibició de moviments.

Dins la R.M. són molt importants les reserves alcalines de la sang per a neutralitzar els àcids.

Dins qualsevol esforç esportiu hi ha una relació entre les dues resistències, i es veu molt bé quan acaba el metabolisme aeròbic i quan comença l'anaeròbic.

Convé mesclar les dues resistències dins els entrenaments. Tenint en compte que l'anaeròbica s'ha de bassar en l'aeròbica.

Efectes de la R.M. :

- Acostuma el cos a treballar en condicions desfavorables (manca d'oxigen).
- Proporciona productes alcalins per a combatre els àcids.
- Hipertròfia del miocardi.

Ja ho saps: un examen mèdic, unes bones sabates... i CORRE PER LA TEVA PRÒPIA VIDA !

Joan Galma Contestí.

ESPORTS

AUTOCROSS.

TROFEU CIRCUIT DE LLUBÍ

El passat 14 de desembre es va inaugurar el nou circuit d'autocross de Llubí. I encara que el dia va ésser climatològicament totalment desfavorable això no va impedir que un nombrosíssim públic de tota Mallorca presenciàs la prova. Amb un fret que pelava es va cubrir el programa. Literalment els cotxes corrien dins un encallador i molts no pogueren recórrer més de dues voltes abans de quedar-hi. Les intenses pluges que havien caigut durant la setmana malmenaren aquest nou circuit d'un diseny francament bò. L'organització corria a càrrec de les escuderies S'Auberg i Drach i hi participaren pilots mallorquins i catalans.

Classificació final.

Vehícles DIVISIÓ III

- 1er. José Luis Tamayo Fernández.
(esc. Baix Empordà. TT Renault 1600)
- 2on. Juan Vich Martorell.
(esc. S'Auberg. TT Talbot 1300)
- 3er. Augusto Cervera Perpiñá.
(esc. Baix Empordà. TT Seat 2000)

Vehícles DIVISIÓ II

- 1er. Antonio Tamayo Fernandez.
(esc. Baix Empordà. Porsche 911 2700)
- 2on. Isidro Soldevilla Grau.
(esc. Baix Empordà. Renault TR-8)
- 3er. Jaume Bauça Adrover.
(esc. S'Auberg. Volkswagen K-70)

CRITERIUM DRACH.

El dissabte 21 de març tindrà lloc el rallye CRITERIUM DRACH que com l'any passat tornarà passar per Llubi. Un sector cronometrat partirà a les 4.00 h de Sineu passant al camí de Búger i sortint al torrent de Son Marget. A les 9 h. del diumenge els cotxes arribaran al nou circuit autocross de Llubi i a les 9 h. tindrà lloc la darrera prova cronometrada amb cinc voltes al circuit.

TENIS-TAULA.

RESULTATS DELS PARTITS

JUGATS FINS ARA PEL TT LLUBÍ.

C.D. CALVIÀ 0 - TT LLUBÍ 5.
TT LLUBÍ 4 - CAF. LA PEÑA 5.
TT. LLUBÍ 1 - INCA TT. 5.
TT. LLUBÍ 5 - SA POBLA CAP. 4
A.C. SORDOS 5 - TT. LLUBÍ 1.

CLASSIFICACIÓ

	LOCALITAT	J	G	P	F	C	PUNT
Cafeteria La Peña	Sa Pobla	5	4	1	24	17	13
Inca TT Club	Inca	4	4	0	20	2	12
Club Siglo XX TT.	Palma	4	4	0	20	6	12
Club Sa Pobla CAP	Sa Pobla	5	3	2	22	15	11
C.T.M. Tramuntana	P. Pollen.	4	3	1	16	8	10
Club TT. Llubi	Llubi	5	2	3	16	19	9
A.D. Sordos	Palma	5	2	3	14	16	9
Siglo XX Promesas	Palma	5	1	4	11	20	7
C.D. Calvià	Calvià	5	0	5	2	25	5
Club TT. Santany	Santany	4	0	4	3	20	4

Els jocs olímpics han d'esser ben nostres

La concessió de l'organització dels Jocs Olímpics de 1992 a la ciutat de Barcelona ha d'esser motiu de joia per a tots nosaltres.

Si Barcelona, Capital de Catalunya ha merescut aquesta distinció, ha estat possible gràcies als esforços exercits durant segles, per moltes generacions de catalans i en circumstàncies generalment adverses.

Volem que la celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona constitueixi l'oportunitat perquè els ciutadans dels Països Catalans puguem donar a conèixer al món la nostra llengua, la nostra cultura i la nostra personalitat nacional, possibilitat que durant les darreres centúries ens ha estat vedada.

Hem de ser molt conscients que els Jocs Olímpics, amb totes les seves conseqüències, són atorgats a una ciutat, mai no a un estat.

Els Jocs Olímpics de 1992 són ben nostres i, per això, hem d'estar amatents a qualsevol intent d'aprofitar aquest esdeveniment per silenciar la nostra cultura i la nostra llengua i ocultar els signes d'identitat de la nostra Nació.

OBRA
CULTURAL BALEAR

OMNIUM CULTURAL
1961 - 1986

ACCIÓ CULTURAL
DEL PAÍS VALENCIÀ

Prensa Forana

'Plomes Amigues'

LA PART FORANA; UN MAL QUE VE D'ENRERA,

Antoni

Oliver,

(Col·laboració especial per a la Prensa Forana de Mallorca)

Allò que ha fet que la Part Forana -que aquí ja té premsa pròpia- assolís baldor i fesomies fou l'esponerós creixement de la ciutat, sobre tot si a la ciutat hi havia la cort del rei o els organismes administratius. Començà amb el moviment de les Comunes i més tard s'estengué fora de les ciutats, dins la ruralia. Això era a l'Edat mitjana. Els nostres padrins ja s'en rascaven la nafra.

Són anat a guaitar dins aquell Bestiari, una de les millors peces de tota la prosa catalana medieval, que és el llibre de les bèsties redactat a l'hivern de 1285- de mestre Ramon Llull, i en duc un parell de mostres de pinyol vermell.

Com les teulades eren de vidre -com encara ara- i el qui parlava massa clar s'hi jugava la pell de cada dia, Ramon es val d'un recurs invulnerable, el mateix que un altre il·lustre mallorquí, Anselm Turmeda, emprarà en la Disputa de l'ase: Els animals. Uns animalets que parlen clar i català, tot dret, ja que no tenen pèls a la llengua, ni qui els ho talli per haver xerrat massa; un dia 'el lleó envia uns missatges al rei dels homes', 'Aquest rei a qui vosaltres sots tramesos, és hom

qui es confia massa en son consell e ha àvol consell e malvat, e de vils hòmens; e cascú de son consell cuida mills ésser rei que'l rei mateix, e ensems gasten son regne'.

Això es diu tirar a ferir; Ramón, que coneix de prim compte tots els racons de la cort, assenyalava tot dret amb el dit i retrata els grans culpables amb els trats inconfusibles del pica-soques; Els consellers intriguents, cobdiciosos, venals, mancats d'escrúpols, enfiladissos.

I ací compareixen els representants de les Comunes (i de les que seran més tard les parts marginals i foranes); al seu enfront, el rei, els consellers i els administratius formaran ben prest un cos tancat i tot esmús: 'Quatre ciutats trameteren vuit prohòmens al rei, al qual feien clams dels oficials, que tenia en aquelles ciutats, los quals eren hòmens mals i pecadors, e destruïen tota sa terra (això era exactament el que aconseguia la cobdícia rampant d'aquells oficials). Los prohòmens pregaren lo rei per tota la universitat (universitat està ací en el seu sentit original encara, equivalent a confederació) de les ciutats que els donàs bons oficials'.

Una vegada més el rei, que feia orelles de mercader, els va remetre al seu Consell: 'E lo rei tramès-los a son Consell, e dix que son Consell proveiria a lurs demandes'. El sistema burocràtic que s'espolsa les mosques i no funciona mai: 'Com los vuit hòmens foren davant lo consell del rei e hagren mostrada lur raó, lo consell del rei los

repres fortment, car en aquell consell havien amics los oficials de les quatre ciutats, qui amb lur consell feien lo mal que feien, e qui dels diners que malament guanyaven los feien part. Aquells vuit prohòmens se'n tornaren sens que amb lo rei no acabassen'.

En Consell idò donà la raó als oficials i una bona malmenada als prohòms, que se'n tornaren acadussats i amb les mans buides cap a ca-seva

tirant llamps i pestes contra el rei. Hom creuria sentir encara aquell xerrim ofegat dels missatgers anutjats retornant a casa, tot fellons, daixo-daixo, amb les mans buides i el mal gust a la boca.

El rei, mentrestant, feia despeses per a reunir les corts, que no aclarien res, i, per a pagar la fam dels seus consellers, que no feien més que embullar la troca, no li quedava més remei que manllevar als jueus. De manera que el pobre rei no havia tesaur, e tota sa terra empobria per la gran messiò que feia.

I Ramon sap massa bé que ls mals consellers continuaran a viure dels mals consells que

donaran al rei i del entrebancs que posaran a les seves intencions condreates i dels embulls que faran per a llevar-se de davant tots els qui els facin nosa.

Amb una intenció ben evident, i vàlida fins el dia d'avui, mestre Ramón posa al cap de les representacions foranes uns prohòms plens d'honradesa, respectuosos del poder del rei i sense gens ni una mica de por sempre que es tracta de denunciar els abusos dels funcionaris. Tret dels animals, són aquets els únics humans que es mouen per les pàgines d'aquest capítol plens de transparència i de dignitat.

A més del flagell de les influències hi havia ja aleshores el turment de qualsevol visitant de la cort o de l'oficina: L'antesala. El senyor rei es deixava veure quan ell ho trobava, i ben sovint passaven dies i dies abans de que ho trobàs: 'Molts dies estegren los missatgers en aquella ciutat, abans que poguessen parlar amb lo rei, car aquell rei havia en costuma que no's deixava ver més que a tard, e per significança de noblesa tenia's car. Un dia s'esdevenc que els missatgers hagren estat tot aquell dia a la porta del rei, que no pogren parlar amb lo rei. Aquells dos missatgers foren molt despagats del rei, e foren ujats d'estar en sa cort'. Clar que hi havia un sistema infal·lible per a obtenir una audiència. El mateix d'ara. I Llull la sabia de cor: 'Los missatgers foren venguts al palau del rei, e no pogren entrar per parlar amb lo rei, tro que hagren logats los porters'. Això de llogar -o subornar- porters és un mal que

ve de vell. I dona bons resultats. Ja ho veis.

I no hi hauria a ciutat una oficina sense porters a qui hom haja de donar diners, ni consellers qui per diners no facin malvestat ni engany?

I no hi hauria un bon governant que no fos hom de lausangeries (de lligoteries), ni fes veguers, jutges, batles o procuradors que sien orgullosos, vanagloriosos, avars, luxuriosos o injuriosos?

I no hi haurà un senyor ben enfilat o situat, a qui hom pugui parlar sense fer coa, i dir-li ses necessitats sense haver de llegir un paper, o fer-li avinent les queixes i agravis sense que s'enfotimi o s'enfobioli?

és mal de creure. I encara avui sembla que hom derà recórrer als animals, que no tene res a tèmer, per a fer arribar a dalt de tot els malde-ventres que li escruiuen l'ànima.

De la curta estada a ciutat els animals, just igual que aquells prohoms, tornaran a la seva pleta zoològica i forana tots coa baixa amb unes conviccions ben poc optimistes sobre el capteniment dels humans. El leopard deia 'que ell amava més ésser bèstia irracional, jatsia que no fos res après sa mort, que si era rei dels hòmens'.

L'argument del Llibre de les bèsties és contundent. I actual. I ha trobat un excel·lent recurs en fer dir als animals tan clar i català certes coses que ningú, situat en el capcaracull, hauria mai suportat que hom li fes avinent.

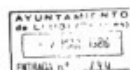
és ben clar que le gent pervinguda i enfilada ha deixat de ser de la Part forana.

filigranes

Quan era al·lot em pensava que això era l'entrada de l'infern. L'aspecte em pareixia molt sinistre. Ara els al·lots ja no es creven res. La tenen oblidada i li han perdut el respecte.

Però pareix que també l'Ajuntament no pensa molt amb ella i amb el temps han caigut les bolles de damunt les columnes, les barres de ferro també han caigut de rovell i un dia passarà per ull. Serà un llàstima.

SENTOR :

D. Rafael Perelló Gelibert, estudiant, veí de Llívia en el carrer de Santa Marxarida nº 4, amb el D.N.I. nº. 999.051, expedít a Palma de Mallorca el 26 de febrer de 1.986, i com a representant de l'entitat redactor de la revista local "CASTELL LLIBRE", respectuosament

EXPlica

que donat l'interès que pot representar pel nostre poble la publicació d'una revista de caràcter local i degut a que les despeses econòmiques que això representa i que nosaltres com a col·lectiu no podem sufragar és per lo que a vostè

SUPlicant

Un ajut econòmic a la nostra revista per la qual cosa li adjuntem el pressupost d'engany que suposa la publicació de sis revistes bimensuals.

Lo que espera cercar de la seva reconeguda justícia. Deu guardi a V.I. moltes d'anys.

Llívia 7 de març de 1.986.

Rafel

EL Llic. GH. BATLE -PRESIDENT DE L'AJUNTAMENT DE LLÍVIA.

Ja és la segona vegada que tornam parlar de la política de subvencions del nostre ajuntament. Quin criteri segueixen a La Sala per dir aquest SI i aquest NO?. No ho sabem. Però el que és cert és que noltros -aviat en farà un any- varem sol·licitar a l'ajuntament una subvenció per la revista i encara és s'hora que ens enviïn resposta. Ja és ben cert que no hi ha pitjor cec que el qui no hi vol veure.

IV Premis Periodístics "Associació de Premsa Forana"

L'associació de Premsa Forana de Mallorca, amb la col·laboració i patrocini de La Caixa de Balears "SA NOSTRA", convoca el Quart Concurs Periodístic "Associació de Premsa Forana de Mallorca, amb l'objectiu de premiar els millors treballs sobre temes d'actualitat a Mallorca. El concurs es regirà per les següents BASES:

- 1.- Els treballs que hi participin estaran escrits en llengua catalana.
- 2.- Els treballs s'hauran publicat dins els terminis fixats en aquesta convocatòria, a qualsevol de les publicacions associades.
- 3.- Podran participar-hi tots els col·laboradors habituals de les publicacions.
- 4.- Per poder optar al premi, els treballs s'hauran d'haver publicat dins els següents terminis: des del dia 1 de Maig de 1986, fins al dia 30 d'Abril de 1987.
- 5.- Per optar al premi, l'autor del treball, per mitjà

del director de la publicació on hagi sortit a llum, enviarà el retall del mateix, per triplicat, a nom de l'Associació de Premsa Forana, Carrer Princesa, 24, de Sant Joan.

6.- El Jurat es donarà a conèixer en el moment de la concessió dels premis i el seu veredicté serà inapel·lable.

7.- El veredicté es farà públic dins el mes de Maig de 1987. El lloc i dia seran comunicats oportunament.

8.- L'Associació es compromet a publicar els treballs premiats.

9.- Els premis que s'atorguen, són els següents:

Tres premis de 30.000 pt., cada un.

Un d'ells tindrà un premi d'honor.

10.- Els participants es comprometran a acceptar aquestes Bases. Els membres del Jurat resoldran els casos que no estiguin prevists.

NOTA: La recepció dels treballs que es presentin al Concurs, quedarà tancada el dia 10 de Maig de 1987.

PREMSA FORANA.

TROBADA ANUAL DE LA PREMSA FORANA AMB EL PRESIDENT GABRIEL CANYELLES.

El passat dimars dia 13 de gener els integrants de la 'Premsa Forana' sopàrem plegats amb el president del Govern Balear D. Gabriel Canyelles al celler Ca'n Amer d'Inca. Aquest tipus d'encontre ja es va fent habitual cada any i d'aquesta manera la 'Premsa Forana' manté un diàleg més viu amb aquesta institució autònoma que és el Govern Balear. Després d'un bon

sopar mallorquí prengué la paraula D. Gabriel Canyelles agraïnt la presència dels assistents remarcant la importància en el panorama informatiu de Mallorca de la 'Premsa Forana'. Seguidament parlà En Biel Massot, president de 'Premsa Forana' agraïnt al sopar al president Canyelles i li exposà les principals preocupacions del col·lectiu sobre tot pel que fa a la seva relació amb el Govern Balear. La vetlada s'extengué un poc més en un clima de gran cordialitat.

Mediterranean
International Footwear
Volume Exhibition

Mallorca 8-10 Mayo de 1987